

Entrevista a Joan Triadú

Una vida dedicada al català

Escriptor i pedagog, Joan Triadú ha dedicat la seva vida a la docència i a la lluita per la pervivència i normalització de la llengua catalana.

Quan fa deu anys li va ser concedit el Premi d'Honor Jaume I, Joan Triadú; en el parlament de gràcies, recordà els temps de la resistència cultural: "Lavors adquirírem l'hàbit de la renúncia a tota notorietat. Ens vestírem de silenci com aquell que va de dol sempre més." Des d'aleshores i en el transcurs de tots aquests anys, Joan Triadú ha mantingut aquest hàbit. Treballant a la rereguarda, amb discreció i perseverància, sense perdre mai l'esperança de futur en la cultura i la llengua catalanes, Joan Triadú, a través de la seva tasca docent i de la seva labor literària, ha estat un dels punts imprescindibles per a la consolidació del català.

—*Setanta anys és una bona fita per a fer balanç. Crític, antòleg, traductor, ensenyant, ¿què és el que li ha reportat més satisfaccions?*

—L'escola, l'ensenyança. No hi ha dubte que és en l'ensenyança on m'he sentit més realitzat. A més l'he exercit a tots nivells, des que vaig començar als setze anys en una escola de la Generalitat durant la guerra, amb nens de vuit i nou anys, fins a la Universitat, quan vaig ser a Liverpool. Per a mi l'ensenyament és el que ha estat més gratificant.

—*¿Com es van desvetllar aquestes inquietuds pedagògiques? L'ambient de casa seva era un ambient senzill i obrer.*

—Els meus pares van tenir sempre la preocupació que estudiés, volien que el seu fill tingués més del que ells havien tingut, cosa d'altra banda bastant freqüent entre la classe treballadora catalana. A l'escola de seguida m'hi vaig trobar molt a gust, fins i tot millor que no a casa, on l'ambient cultural era inferior. Crec que va ser un període dur per als meus pares. Discutia sovint amb ells, tot el que feien m'interessava poc. Després, naturalment vaig madurar i les coses van anar canviant. L'oportunitat de l'ense-

"Quan va venir Martín Villa, el primer governador civil de la transició, es va trobar amb un fet consumat:

nyança va venir durant la guerra, tot just finalitzat el batxillerat. En aquells moments faltaven molts mestres, la majoria eren al front. La Generalitat, per suplir aquell dèficit, convocà uns concursos per a batxillers mitjançant uns curssets. Vaig fer els curssets i em van donar la plaça de Granollers, on vaig estar fins acabada la guerra. El 39 vaig decidir d'entrar a la Universitat, on vaig fer Clàssiques perquè a l'Escola Normal on es formaven els mestres l'ambient era molt vigilat, molt restringit, molt opressiu. Era una escola gairebé militaritzada.

Estic content de la meua cultura hel·lenística que, d'altra banda, em va obrir moltes altres portes tant en el camp de la literatura com en el de l'ensenyança.

—*Les seves activitats polítiques comencen de molt jove. ¿Es en l'ambient de casa seva on poua una consciència política?*

—El meu pare sempre va estar molt motivat per la política. A casa es respirava un ambient entre Esquerra Republicana i CNT no anarquista. La figura que encarnava aquesta posició era la figura d'en Macià. A mi sempre em va interes-

sar la política. Llegia de cap a cap les discussions del Parlament de Catalunya. El 6 d'octubre em va impressionar molt. Recordo el meu pare desesperat, a la nit, quan va sentir les canonades a la plaça de Sant Jaume. Jo no vaig haver d'anar al front perquè no van arribar a demanar mai la meua lleva. Però vaig viure molt d'aprop i amb molt d'apassionament tots els esdeveniments. Quan vaig entrar a la Universitat ja portava un bagatge polític important.

—*Tanmateix la resistència política i cultural la inicia a la Universitat.*

cional de Catalunya. Es tractava d'Antoni Andreu Abelló. Així vaig entrar dins el cercle restringit del Front Nacional d'aquell moment, amb Manuel Cruells, Manel Viusà, Joan Cornudella, que encara era a la presó, Pere Carbonell, Francesc Espriu... Vaig col·laborar amb ells, entre altres coses a la revista *Per Catalunya* del Front nacional que, durant un quant temps, tingué la redacció a casa meua, on ens reuníem tots. El pis de casa, instal·lat sobre una fàbrica en un lloc poc concorregut, al carrer de Carolines, entre Sant Gervasi i Gràcia, quedava

emes i els premis literaris eren seguits d'una ballada de sardanes i d'un gran àpat comunitari que es feia sota d'un envelat. Hi havia assistit l'abat Escarré i també el bisbe de Vic, el Dr. Masnou. Es van fer durant vint-i-cinc anys. A partir del 1968 es convertiren en les Festes Populars de Cultura Pompeu Fabra, itinerants i organitzades per la Comissió Fabra, de la qual vaig ser secretari.

—*¿Quina era la orientació de la revista Ariel, que vostè va fundar junt amb els seus companys?*

—*Ariel* va ser un intent, aconseguit en part, de crear una revista cultural catalana amb la idea de fons que la cultura catalana era una realitat trasbalsada per la guerra que reivindicàvem com un dret. Hi van participar escriptors i artistes de totes les tendències.

—*L'any 1948, proposat per Marià Manent, Ferran Soldevila i Ramon Aramon, marxa a fer de lector a Liverpool. ¿Què va representar, com a experiència vital, la seva estada en aquella Universitat?*

—Jo crec que el que em va anar més bé va ser poder sortir del nucli familiar d'una banda, i, d'altra banda, poder-me distanciar dels problemes del país, desprendre'm de la immediatesa, mirar-ho tot des de lluny. També em va permetre de tenir temps. Liverpool era una ciutat petita i tranquil·la i els anglesos, molt tancats. No hi havia gaires distraccions. Vaig poder llegir molt, treballar Píndar, preparar l'*Antologia de poesia catalana*, l'*Antologia de contistes* i l'antologia que em va encarregar Joan Gili per a la seva editorial d'Oxford.

—*¿Quin era l'objectiu últim de les classes de català per a adults que inicià a casa seva en tornar d'Anglaterra?*

—La meua idea era formar professors de català. Jo veia que no hi havia mestres. Els anteriors a la guerra havien estat perseguits, depurats, havien abandonat. Calia omplir un forat importantíssim pensant en el futur, molt llunyà sens dubte, de Catalunya: en aquells moments tots érem ben conscients que allò del franquisme anava per llarg. Les classes van anar agafant una importància considerable. Josep Tremoleda n'anava muntant també pels diferents centres. Vam posar una secretaria a casa. Aviat ens vam adonar que calia oferir algun certificat acreditatiu. Es va proposar a l'Institut d'Estudis Catalans de fer una junta qualificadora, com la que hi havia hagut abans de la guerra i que presidia Pompeu Fabra. Al juliol de 1961 ens

ja hi havia moltíssims professors de català que s'havien introduït a les escoles".

JORDI MOREIRA

¿Quins van ser els seus primers contactes?

—A la Universitat vaig fer molts amics com Palau i Fabre, Verrié, Romeu, Tarradell... Palau i Fabre, però, que era una mica més gran que jo, va ser qui m'introduí, d'una banda, en el món literari i, d'altra banda, en la clandestinitat política. Quan marxà a París em va deixar dos encàrrecs: un, acabar la impressió clandestina de *Cementiri de Sinera*, de l'Espriu; l'altre, posar-me en contacte amb un senyor que li deien Agustí i que estava en la clandestinitat, del Front Na-

molt dissimulat. Hi van passar molts dels polítics actuals. Per cert que una de les primeres persones que va venir per casa en aquella època va ser un noieta jove que devia tenir uns disset anys i que es deia Jordi Pujol. Venia a preguntar, a informar-se. Començava aleshores a estudiar per a metge.

—*¿Quins escriptors van assistir a les festes de Cantonigròs?*

—Per Cantonigròs van desfilar totes les grans personalitats literàries del moment: Carles Riba, Bofill i Ferro, Marià Manent, Foix, Espriu... La lectura de po-

Una de les primeres persones que va venir per casa en aquella època va ser un noieta jove, que devia tenir uns disset anys i que es deia Jordi Pujol."

JORDI MORERA

reuníem amb la secció filològica de l'Institut a casa de Josep Maria de Sagarra. Allà va quedar constituïda una junta assessora per als estudis de Català (JAEC) formada per membres de la secció filològica de l'Institut, presidits per Josep Maria de Casacuberta, i per nosaltres, els professors. Jo vaig ser nomenat secretari. A partir d'aleshores la JAEC convocà exàmens. Es van arribar a donar un miler de certificats de català. A suggeriment de l'abat Escarré i de Frederic Rahola, Omnim Cultural, institució que s'acabava de crear l'any anterior, es va fer càrrec al cap de poc de la subvenció d'aquells cursos. La secretària tècnica es traslladà a la seu de l'entitat.

—*¿Quin va ser el seu paper a partir d'aleshores a Omnim Cultural?*

—Em van nomenar secretari tècnic. Vaig tenir-hi molta activitat. Era el promotor cultural. Vaig encarregar-me dels premis literaris de Santa Llúcia, de la creació del Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, de la junta consultiva de l'entitat, per la qual ha passat gent destacadíssima de la cultura catalana... D'altra banda orientava els mecenes: en primer lloc, les classes de català, després el

desenvolupament dels escriptors, de la cultura; relació amb altres entitats, relació amb l'estranger, que era la més perillosa, la que molestava més al règim... Alhora vaig aconseguir que no hi hagués desconfiança entre els fundadors d'Omnium, gent del món de l'empresa com el senyor Millet, el senyor Carulla, el senyor Cendrós, el senyor Valvé o el senyor Riera, i la gent del món de la cultura. Així i tot, l'activitat més important d'Omnium van ser les classes de català. Quan va venir Martín Villa, el primer governador civil de la transició, es va trobar amb un fet consumat: ja hi havia moltíssims professors de català que s'havien anat introduint a les escoles, a fora d'hores. Fèiem dues, tres hores de català. Eren professors que naturalment no estaven en plantilla, que no eren mestres, que no estaven assegurats. Però en aquells moments uns dos-cents mil alumnes ja rebien classes de català.

—*Respecte a la tècnica de l'ensenyament, ¿fins a quin punt l'ha influït en l'orientació pedagògica la relació amb Alexandre Galí?*

—Moltíssim. El considero el meu mestre. El vaig conèixer relativament poc.

Quan jo ensenyava a Granollers l'any 38, el senyor Galí va venir a fer una conferència. La seva visió de la pedagogia em va impressionar molt. L'escola del senyor Galí era una escola activa, una escola nova, a més molt adaptada a les necessitats de Catalunya.

—*¿Què pensa de la política educativa de la Generalitat?*

—Com a membre del Consell Escolar de Catalunya sé que la Generalitat lluita amb unes condicions econòmiques molt insuficients per afrontar l'expansió que hi ha hagut d'escoles i d'activitats. Així i tot ara tothom està escolaritzat. El que preocupa, i en el Consell Escolar se'n parla, és que no hi ha els recursos necessaris per poder-se ajustar a la demanda de cursos, de classes desdoblades, d'espais i d'instal·lacions que demana la reforma. També m'he de dolre que sobretot a l'ensenyament secundari, per desídia, per poca voluntat dels professors o perquè no s'apliquen les lleis com s'han d'aplicar, no es confirmi prou la catalanització que hi ha a l'ensenyament primari.

Zeneida Sardà